

Schrijf verhalen

De vergeten kant van herbestemming

door Bernadette van Hellenberg Hubar | 29 dec 2017 | Communicatie, Participatie, Vastgoed

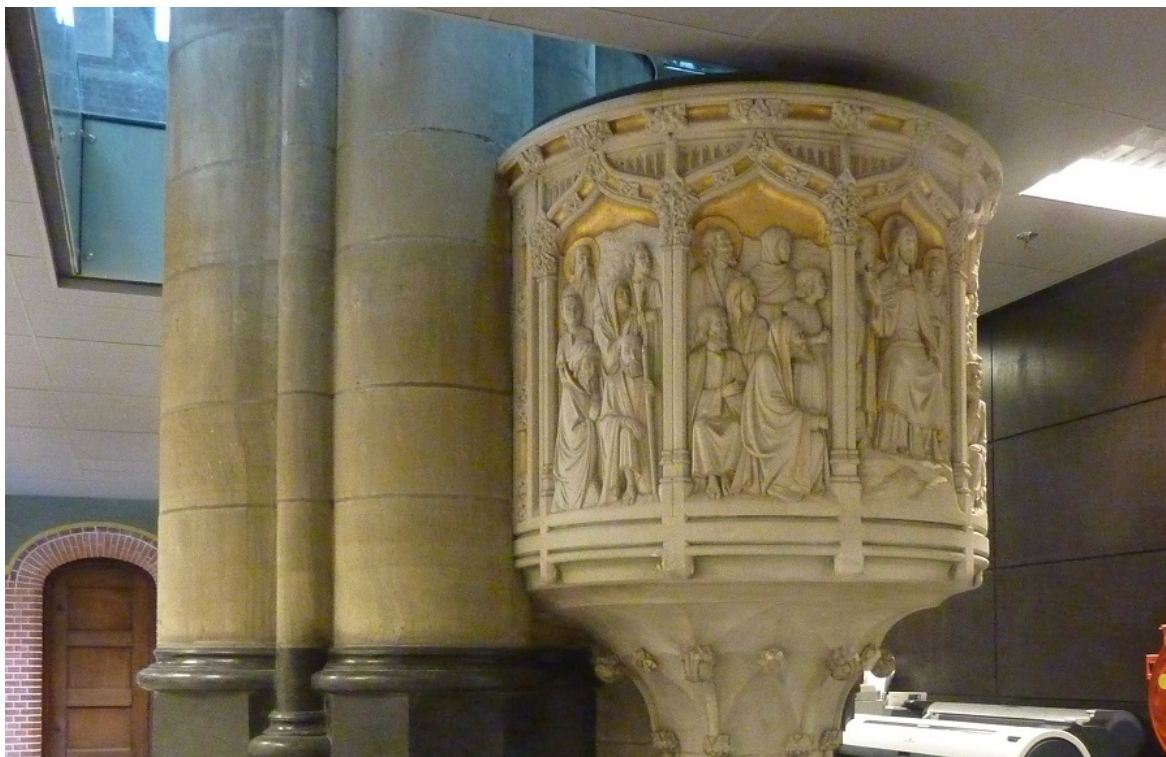
if then is now De kerk als buit

De mirror 'De kerk als buit' geeft een indruk van hoe interieurstukken uit gesloten kerken massaal verscheept worden naar elders in de wereld

Zijn verhalen belangrijk bij de herbestemming van kerkgebouwen? Als je die vraag zomaar opwerpt, zullen de meeste mensen 'nee' zeggen. Verhalen, daar betaal je de aankoop van het gebouw niet mee, of de notaris die de transportakte moet passeren, of de stedenbouwkundige die het omgevingsplan moet aanpassen, of de architect, of de aannemer. Maar dat is een kostbare vergissing: verhalen zijn essentieel voor het welslagen van een herbestemmingsproject.

Dit belang is beter aan te tonen dan je op het eerste oog zou denken. Ik heb twee brillen klaarliggen: Erfgoed en Draagvlak. Zet die eerste bril maar eens op. Tegenwoordig realiseert iedereen zich wel dat de meeste kerken monumentaal zijn: groot, vaak indrukwekkend en oud. Een flink aantal is dan ook beschermd als rijksmonument of gemeentelijk monument. En die bescherming betekent een extra besluitvormingstraject binnen de omgevingsvergunning, waarbij de cultuurhistorische waarden afgewogen moeten worden tegen het verbouwingsplan. Hierbij spelen verhalen een doorslaggevende rol.

Verhalen uit het verleden

Een deel daarvan is ontstaan toen besloten werd van de kerk een beschermd monument te maken; zo'n actie vereist namelijk een uitgebreide motivatie. De overheid moet goed uitleggen waarom het algemene belang dat met het behoud van een dergelijk gebouw is gemoeid belangrijker is dan het individuele belang van de eigenaar. En terwijl je dat uitlegt worden de eerste verhalen hoorbaar: wie was de verantwoordelijke architect?

Bernadette van Hellenberg Hubar:

De meeste kerkbesturen weten eigenlijk niet wat ze in huis hebben en daar komt bij dat architecten in Nederland niet worden opgeleid met affiniteit voor interieurs.

Hoe verliepen de gesprekken met de opdrachtgever? Hoe ontwikkelde hij zijn ontwerp en waarom willen we de vertaling daarvan in steen voor volgende generaties bewaren? Waar kijken we naar bij de beoordeling van de monumentwaarden en welke verhalen spelen daarbij nog meer een rol. Gaat het vooral om schoonheid of om de betekenis in de architectuurhistorie? Doet kerkgeschiedenis ook mee en zijn er misschien bijzondere technische hoogstandjes? Allemaal vragen die de revue passeren en leiden tot verhalen.

Verscheepte interieurs

Dus de verhalen liggen klaar om op te rapen? Het antwoord is ja en nee, want vaak wordt er bij de aanwijzing tot monument maar weinig aandacht besteed aan de inrichting. En daar wringt de schoen, want bij herbestemming is het interieur vaak het eerste dat op de schop gaat. En dat heeft boven alles te maken met gebrek aan kennis: ontbrekende verhalen. De meeste kerkbesturen weten eigenlijk niet wat ze in huis hebben en daar komt bij dat architecten in Nederland niet worden opgeleid met affiniteit voor interieurs. Alles moet strak en zakelijk en wat dat betekent voor neogotische uitmonsteringen of een inrichting uit het interbellum, laat zich raden. Bijna niemand realiseert zich dat complete interieurs, inclusief topstukken, via opkopers met **scheepsladingen** tegelijk naar Zuid-Amerika verdwijnen. Want de verhalen ontbraken.

Verdwenen verhalen

En dan die andere bril, Draagvlak. We weten langzamerhand wel dat draagvlak pas ontstaat als mensen zich in een project kunnen herkennen. In dit geval wringt de schoen niet eens meer, maar past hij gewoon niet. Worden interieurs stiefmoederlijk behandeld bij de aanwijzing, de verhalen over de mensen rond een kerk worden haast systematisch overgeslagen: de pastoor of de dominee, de bevolking, de verenigingen en vrijwilligers, de schoolkinderen, rijk en arm, ze tellen niet mee. Als er geen heemkundekring is die zich over de kerk heeft ontfermd, dan is het helemaal bar en boos. Los van het gemis van de sociaalhistorische en volkskundige component bij de aanwijzing, zijn juist dit de verhalen waarmee je draagvlak creëert voor herbestemmingsplannen.

De kost gaat voor de baat uit en dat geldt ook voor deze tak van sport. Wie investeert in verhalen heeft tijdens het herbestemmingsproces ook echt wat te vertellen!

Bijschrift illustratie: *Bij de succesvolle herstemming van de Annakerk te Breda zijn enkele originele interieurstukken als de preekstoel in het nieuwe concept geïntegreerd. Dat is nu nog meer uitzondering dan regel. Foto: bvhh.nu 2016*

Twitter 0

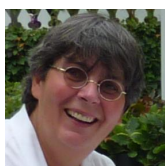
LinkedIn 0

E-mail 3

Biografie

Laatste bijdragen

Bernadette van Hellenberg Hubar

Bernadette van Hellenberg Hubar is erfgoeddeskundige en schrijver. Ze is gespecialiseerd in kerkelijke kunst van de negentiende en twintigste eeuw (zie www.VanHH.org). Met if then is now zette ze @kerkverhalen op voor kennisbundeling en meer draagvlak voor verhalen bij medegebruik en herbestemming van kerkgebouwen.

Ingelogd

Ingelogd als bernadetten-van-hellenberg-hubar

Uitloggen

Nummer/Dossier:

Herbestemming monumenten

Nummer/Dossier:

Bibliotheken en Cultuur in Beeld

BMC CultuurConferentie 2016: Participatie en Community building

BMC Cultuurconferentie 2017: Spiegel en Vensters Creatieve industrie

Herbestemming monumenten Leiderschap in de culturele sector

Maatschappelijke relevantie en burgerschap Media NHTV: Cities in transition & leisure

NHTV: Waarde van Vrijetijd Religious Heritage and Tourism Voorjaar 2015

Zoek een artikel

Zoeken

Artikel Categorieën

Advies Algemeen Beleid Burgerschap Communicatie Community Cultuureducatie

Fondsenwerving Maatschappij Management Marketing Media Onderzoek

Open Data Opinie Organisatie Participatie Politiek Redactioneel Toerisme

Vastgoed

Over MMNieuws

MMNieuws is een (deels gesloten) platform voor de creatieve en culturele industrie. Met ontwikkelingen, trends, cases, interviews, blogs, vacatures, recensies, whitepapers etc